

Грибіненко О. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»*

Hrybinenko Olha

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Economic of Enterprises,
Dnipro University of Technology, Dnipro*

ІНДИКАТОРИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН СВІТУ

Анотація. У статті систематизовано фактори розвитку ринку праці з позицій цілей сталого розвитку та чинників впливу на рівень безпеки. Визначено тенденції розвитку світового ринку праці. На основі динаміки індикаторів розвитку ринку праці за 2000–2018 рр. та варіації за вибіркою країн, що аналізуються, розраховано їх граничні значення як індикаторів безпеки. Проаналізовані індикатори ринку праці вказують на тенденції до зменшення їх рівнів та є позитивними чинниками в контексті забезпечення соціальної безпеки. Сформовано такі закономірності в розвитку системи забезпечення рівномірного розподілу доходів та подолання нерівності: більш рівний глобальний розподіл ВВП на душу населення; майже незмінний розрив між найбагатшими та найбіднішими країнами світу; зменшення розриву між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються; збереження глобальної нерівності доходів на високому рівні; значна диференціація рівня нерівності за регіонами світу. Доведено залежність соціальної безпеки від рівня доходів населення, характеру розподілу доходів всередині країни та між країнами світу.

Ключові слова: ринок праці, соціальна безпека, неформальна зайнятість, рівень безробіття, вразлива зайнятість.

Вступ та постановка проблеми. Сьогодні перед кожною країною світу постає завдання узгодження питань забезпечення реалізації соціальних цілей розвитку та пошуку ресурсних і фінансових можливостей для їх досягнення. Соціальна спрямованість розвитку різних країн світу обмежується наявністю економічних ресурсів, а також сформованими у державі пріоритетами щодо їх використання. Однак вагомість соціальної складової частини у забезпеченні сталого розвитку, активізації економічної активності, зростанні рівня життя та добробуту населення, формуванні високого рівня людського капіталу постійно зростає, особливо в умовах нестабільності економічного розвитку та загостренні кризових явищ у розвитку економічних процесів. Нині відбувається не тільки коригування завдань, спрямованих на безпековий формат розвитку людства, а й йдеться про переосмислення майбутнього та перспектив людства в умовах сучасних трансформацій. Розвиток людини має бути основним індикатором за умов визнання нетотожності зростання та соціально відповідального розвитку [1, с. 309].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичні аспекти ринку праці та соціальної безпеки розглянуто в працях таких науковців, як О.В. Булатова, О.С. Власюк, З.В. Гбур, В.Г. Федоренко, І.М. Грищенко, Т.Є. Воронкова, С.І. Лекарь, О.Ф. Новіков, О.Г. Сидорчук, О.В. Паньков, Р. Кормах, В. Меншиков, О. Волкова, Н. Стукало, А. Сімакова, І.Ф. Валері, М.А. Діамеску.

Метою статті є оцінювання рівня розвитку ринків праці в системі соціальної безпеки в розрізі країн світу.

Результати дослідження. Наявні розробки та дослідження концепту економічної безпеки дають змогу виділити такі класифікаційні ознаки у визначенні економічної безпеки: економічна безпека як сутність (певна сукупність умов захисного характеру, що дають змогу мінімізувати/нейтралізувати відповідні загрози [7; 10, с. 33–34]); як певна сукупність умов, що забезпечують соціально-еко-

номічну та політичну стабільність розвитку країни, громадян країни [13]; як стан захищеності в країні, що дає змогу забезпечити потреби основних суб'єктів національного господарства на відповідному рівні [5; 8]; як стан економіки, що забезпечує сталий соціально-економічний розвиток країни, елементами визначення якого стають самодостатність, розвиток, стійкість [2, с. 36–37; 4 с. 29], запобігання диспропорціям у процесі відтворення економічної системи тощо [3, с. 100].

Під соціальної безпекою розуміють таку сукупність умов розвитку, за яких досягається високий рівень захищеності соціальних інтересів кожної окремої людини та суспільства загалом, а також забезпечується спроможність держави запобігати соціальним викликам, ризикам, небезпекам та загрозам [6, с. 17]. При цьому варто підкреслити, що соціальна безпека як вагомий складник економічної безпеки перебуває під впливом усіх інших сфер національної безпеки, ризики та загрози яких, безумовно, обумовлюють та змінюють параметри системи забезпечення соціальної безпеки.

В табл. 1 представлена систематизація факторів розвитку ринку праці з позицій цілей сталого розвитку та чинників впливу на рівень безпеки.

Відповідно до звітів Світової організації праці можна виділити такі тенденції розвитку світового ринку праці [9].

1) Дефіцит робочих місць. Незважаючи на те, що рівень безробіття останніми роками залишається відносно стабільним, уповільнення глобального економічного зростання разом зі зростанням трудових ресурсів світу викликає перевищення пропозиції робочої сили над попитом. У 2019 р. населення у працездатному віці оцінюється у 5,7 млрд. осіб, з яких 2,3 млрд. (39%) не є частиною трудових ресурсів, 3,3 млрд. (57%) працевлаштовані, 188 млн. є безробітними [14].

2) Рівень недовикористання робочої сили вдвічі вище за рівень безробіття. Зокрема, 165 млн. осіб зайняті, однак

Індикатори розвитку ринку праці в системі соціальної безпеки

Індикатор/характер впливу	Характеристика з позиції визначення рівня небезпеки	Узгодженість із цілями сталого розвитку
Рівень безробіття, %/ Дестимулятор (UR)	Індикатор, що характеризує частку безробітного населення в структурі економічно активного або зайнятого населення. Зростання індикатора пов'язане з кризовими явищами в економіці, що свідчить про недосконалість ринку праці, зниження якості трудового потенціалу, зростання соціальної напруженості в суспільстві.	SDG 8. Сприяння поступовому, стійкому економічному зростанню та забезпеченню зайнятості й гідної праці.
Рівень безробіття молоді, %/ Дестимулятор (YUR)	Індикатор, що показує число безробітного населення в структурі економічно активного населення віком 15–24 років. Показник, що відображає рівень використання трудового потенціалу серед вікової категорії населення, що є більш вразливою через відсутність досвіду, професійної орієнтації, здобутого рівня освіти тощо. Зростання індикатора свідчить про неефективну політику держави у сфері працевлаштування та професійної підготовки молоді.	8.5. До 2030 р. слід забезпечити повну та продуктивну зайнятість і гідну працю для всіх жінок і чоловіків, зокрема молодих людей та інвалідів, і рівну оплату за працю рівної цінності.
Рівень зайнятості (% до кількості населення старше 15 років)/Стимулятор/ Дестимулятор (за ВК значенням для країн, що розвиваються) (ER)	Є оцінкою трудового потенціалу країни, характеризує кількість населення, що задіяне у виробництві товарів та послуг, у загальній кількості населення працездатного віку. Зменшення рівня індикатора свідчить про зниження рівня трудового потенціалу і, як наслідок, виробничого.	8.6. До 2020 р. слід істотно скоротити частку молоді, яка не працює, не вчиться і не набуває професійних навичок.
Вразлива зайнятість (Vulnerable employment), % до загальної кількості зайнятих/ Дестимулятор (VE)	Індикатор, що виражає частку найбільш вразливих верст населення ("family workers and own-account workers") у структурі зайнятих. Є індикатором стійкості ринку праці, під час зростання знижує рівень соціальної безпеки.	8.8. Захищати трудові права й сприяти забезпеченню надійних і безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема мігрантів, та осіб, що не мають стабільної зайнятості.

хотіли би працювати більше годин; 120 млн. осіб припинили пошуки роботи, але незадіяні на ринку праці; понад 470 млн. людей у світі не мають належного доступу до оплачуваної роботи, або не можуть працювати бажану кількість годин.

3) Темп і характер економічного зростання у світі не сприяють зменшенню масштабів бідності та покращенню умов праці в країнах з низьким рівнем доходів. Зокрема, для країн з низьким рівнем доходів щоденний дохід на душу населення складає 5 дол. США (2018 р.), при цьому цей показник за останні 18 років в середньому щорічно зростає лише на 1,8%, що збільшувало розрив з країнами з високим рівнем доходів. Щодо структурної трансформації економіки, рівня технологічної модернізації та диверсифікації, то в країнах з низьким рівнем доходів зберігається висока зайнятість у сферах діяльності з низькою доданою вартістю, тоді як у країнах з високим рівнем доходів – навпаки. Так, у 2000–2018 рр. частка зайнятості сільськогосподарських та робочих професій знизилась лише на 6% у країнах з низьким рівнем доходу (до 69%), тоді як вона знизилась на 10% (до 49%) у країнах з доходами нижче середнього та на 15% (до 32%) у країнах із середнім рівнем доходу.

4) Збереження безробіття на рівні 5-6%, використання праці на рівні 13%, зростання зайнятості в країнах з високим рівнем доходів за зменшення продуктивності праці, що пов'язано зі створенням робочих місць переважно у сфері послуг, де середня додана вартість на одного працівника порівняно низька. Водночас зберігається високий рівень безробіття в країнах із середнім рівнем доходу через економічну нестабільність та вплив економічних криз.

5) Збереження високого рівня неформальної зайнятості та вразливої зайнятості. За оцінками МОП неформально зайнято близько 2 млрд. працівників у світі, що становить 61% світової робочої сили. Наявність оплачуваної роботи не є гарантією гідних умов праці або адекватного доходу для більшості з 3,3 млрд. працевлаштованих у світі. 1,4 млрд. осіб працюють на себе або неформально, у вразливих умовах та отримують набагато менший дохід, ніж люди, які отримують заробітну плату та офіційно працевлаштовані.

6) Збереження високого рівня бідності зайнятих у світі. Зокрема, 630 млн. працівників у світі, тобто майже кожен п'ятий (19% зайнятих), живуть менше ніж на 3,20 дол. США на день за паритету купівельної спроможності, це стосується країн з низьким рівнем доходу, де зростання зайнятості зумовлене головним чином створенням робочих місць низької якості, що не приводить до зростання рівня життя.

7) Суттєва диференціація в умовах праці за регіональною ознакою та рівнем розвитку. Зокрема, країни з низьким рівнем доходу мають найвищий коефіцієнт зайнятості (68%), оскільки більшість працівників змушена брати на себе будь-яку роботу незалежно від її якості та умов праці. Найвищий рівень безробіття зафіксовано в Північній Африці (12%), Центральній та Західній Азії (9%), а найнижчий – у Південно-Східній Азії та Тихому океані (3%), Північній Америці (4%). Часову неповну зайнятість мають лише 1% працівників у Північній Америці та Європі, 8% у Латинській Америці та Карибському басейні, до 13% у країнах з низьким рівнем доходу по всьому світі [14].

Відповідно до динаміки індикаторів розвитку ринку праці за 2000–2018 рр. та варіації за вибіркою країн, що аналізуються, було розраховано їх граничні значення як індикаторів безпеки (табл. 2). Отже, за аналізований період рівень безробіття у світі скоротився на 9,6%, нижня критична межа оцінена як відсутність безробіття, нижнє порогове значення не перевищує 1%. Верхнє критичне значення складає за даними 2018 р. 13,93%, що на 24,8% менше за рівень 2000 р. (18,52%). Оскільки показник є дестимулятором, то діагностувати небезпеку він буде за межами верхнього критичного значення.

Рівень безробіття молоді у світі за 2000–2018 рр. варіювався в межах 11–13%, у 2018 р. він складав 12,75%, що на 4,4% більше за рівень 2000 р., однак на 3,4% менше за рівень 2016 р. Нижнє порогове значення оцінюється у 3,14% (2018 р.), що значно вище за рівень 2000 р. (0,02%). Верхня критична межа дорівнює 32,03% у 2018 р., що на 12,6% менше за рівень 2000 р.

Таблиця 2

Динаміка граничних значень індикаторів розвитку ринку праці в системі безпеки країн світу за 2000–2018 рр.

Індикатор	Граничні значення	Роки							Відносна зміна 2018/2000 рр., %
		2000	2004	2008	2012	2016	2017	2018	
Рівень безробіття, % (UR)	СП	5,48	5,73	4,95	5,35	5,22	5,05	4,95	-9,6
	НК	0	0	0	0	0	0	0	–
	НП	0,01	0,14	1,22	0,74	0,68	0,50	0,48	–
	ВП	11,98	11,31	8,68	9,97	9,75	9,60	9,42	-21,3
	ВК	18,52	16,94	12,43	14,61	14,32	14,18	13,93	-24,8
Рівень безробіття молоді, % (YUR)	СП	12,21	12,80	11,35	12,62	13,19	12,88	12,75	4,4
	НК	0	0	0	0	0	0	0	–
	НП	0,02	1,49	3,42	2,36	3,16	3,09	3,14	–
	ВП	24,40	24,12	19,29	22,87	23,21	22,66	22,36	-8,3
	ВК	36,66	35,51	27,27	33,19	33,31	32,51	32,03	-12,6
Рівень зайнятості, % (ER)	СП	61,07	60,16	59,85	58,62	58,35	58,43	58,32	-4,5
	НК	41,82	40,75	39,87	37,31	36,95	37,14	37,10	-11,3
	НП	51,48	50,49	49,89	48,00	47,68	47,82	47,75	-7,2
	ВП	70,67	69,82	69,81	69,25	69,01	69,04	68,89	-2,5
	ВК	80,33	79,56	79,84	79,94	79,74	79,72	79,54	-1,0
Вразлива зайнятість, % (VE)	СП	51,54	50,30	48,25	46,54	45,38	45,19	45,00	-12,7
	НК	8,39	8,12	7,25	6,34	6,29	6,12	6,12	-27,1
	НП	30,04	29,28	27,82	26,51	25,90	25,72	25,62	-14,7
	ВП	73,04	71,31	68,69	66,58	64,86	64,66	64,37	-11,9
	ВК	94,69	92,47	89,25	86,74	84,47	84,25	83,88	-11,4

Рівень зайнятості мав світову тенденцію до скорочення, зменшився за аналізований період на 4,5% і склав 58,32% у 2018 р. Нижня критична межа дорівняє 37,1% у 2018 р., що на 11,3% менше за рівень 2000 р. (41,82%). Верхня критична межа складає 79,54% у 2018 р., що на 1% менше за рівень 2000 р. (80,33%). Цей показник ідентифікуватиме зону критичної небезпеки як стимулятор під час виходу за нижню критичну межу (для всіх країн) та як дестимулятор під час виходу за верхню критичну межу (для країн, що розвиваються, з низьким рівнем доходу).

Вразлива зайнятість (самозайнятість, неформальна зайнятість) у 2018 р. у світі склала 45%, що на 12,7% нижче за рівень 2000 р. Нижня критична межа дорівняє 6,12% у 2018 р., що на 27,1% менше за рівень 2000 р. (8,39%). Верхня критична межа складає 83,88% у 2018 р., що на 11,4% менше за рівень 2000 р. (94,69%).

Загалом слід відзначити, що оскільки переважно індикатори є дестимуляторами, то тенденції до зменшення їх рівнів, що було виявлено, є позитивними чинниками в контексті забезпечення соціальної безпеки.

Результати оцінювання знаходження країн вибірки в різних зонах безпеки за індикаторами розвитку ринку праці за період ретроспективного аналізу (2000 та 2018 рр.) представлені в табл. 3.

Отже, за аналізованими індикаторами ринку праці в критичні зони небезпеки потрапило по 1-4 країни. Переважно це країни африканського регіону, за винятком Іспанії, що має високий рівень безробіття та безробіття молоді, та Колумбії за рівнем безробіття. В зоні відносної небезпеки перебувають від 3 до 10 країн. Найбільша кількість країн (18,9%) зафіксована у 2000 р. за рівнем зайнятості, у 2018 р. зафіксовано 13,2% країн за рівнем

Таблиця 3

Оцінка ризиків та загроз безпеці країн за індикаторами розвитку ринку праці

Індикатор	2000 р.		2018 р.	
	зона відносної небезпеки (ризик) ВП-ВК, НК-НП	зона критичної небезпеки (<НК, >ВК)	зона відносної небезпеки (ризик) ВП-ВК, НК-НП	зона критичної небезпеки (<НК, >ВК)
Рівень безробіття, % (UR)	5 країн (9,4%) ВП-ВК: Марокко, Польща, Іспанія, Венесуела, Аргентина	4 країни (7,5%) >ВК: Ангола, Алжир, ПАР, Колумбія	7 країн (13,2%) ВП-ВК: Алжир, Ємен, Єгипет, Туреччина, Італія, Бразилія, Аргентина	2 країни (3,8%) >ВК: ПАР, Іспанія
Рівень безробіття молоді, % (YUR)	7 країн (13,2%) ВП-ВК: Фінляндія, Польща, Іспанія, Італія, Колумбія, Чилі, Аргентина	3 країни (5,7%) >ВК: Ангола, Алжир, ПАР	6 країн (11,3%) ВП-ВК: Алжир, Ємен, Саудівська Аравія, Італія, Бразилія, Аргентина	3 країни (5,7%) >ВК: ПАР, Єгипет, Іспанія
Рівень зайнятості, % (ER)	10 країн (18,9%) НК-НП: Марокко, Саудівська Аравія, Туреччина, Україна, Польща, Італія, Іспанія, Франція, Куба, Чилі	4 країни (7,5%) <НК: Алжир, ПАР, Ємен, Ірак	6 країн (11,3%) НК-НП: Марокко, ПАР, Єгипет, Ірак, Туреччина, Італія	2 країни (1,9%) <НК: Алжир, Ємен
Вразлива зайнятість, % (VE)	2 країни (3,8%) ВП-ВК: Нігерія, Індія	–	3 країни (5,7%) ВП-ВК: Нігерія, Індія, Ангола	–

безробіття. Серед розвинених країн у 2018 р. в цій зоні за трьома індикаторами перебуває Італія, серед латиноамериканських країн за двома індикаторами – Бразилія та Аргентина, за показником вразливої зайнятості – Індія.

Результати розрахунку субскладової рівня розвитку ринку праці в соціальній безпеці за аналізованою вибіркою країн за 2000–2018 рр. представлено на рис. 1.

Отже, найбільш високі інтегральні оцінки за розвитком ринку праці отримано для таких країн, як Катар (0,934), Бахрейн (0,871), ОАЕ (0,831), Японія (0,744), Кувейт (0,740), Сінгапур (0,737), Ізраїль (0,713), Швейцарія (0,706), Таїланд (0,706), Нідерланди (0,704), з яких тільки 4 країни є розвиненими. Найменші інтегральні оцінки безпеки в цій складовій мають такі країни, як Туреччина (0,219), Нігерія (0,182), Бразилія (0,165), Марокко (0,162), Італія (0,125), Єгипет (0,096), Алжир (0,074), Ємен (0,068), Іспанія (0,066), Південна Африка (0,001), серед яких переважають країни Африки та Близького Сходу, за винятком двох розвинених країн Італії та Іспанії, а також Бразилії.

Щодо закономірностей динаміки інтегрального субіндексу рівня розвитку ринку праці (2000–2018 рр.), то першу групу країн, що характеризуються тенденцією до

падіння рівня субіндексу безпеки, складають 14 країн з вибірки (26,4%), серед яких найбільшими темпами зменшилась величина індексу таких країн, як ПАР (–80,5%), Іспанія (–59,6%), Бразилія (–57,6%), Ємен (–56,6%), Єгипет (–45,6%) та Туреччина (–23,4%). Другу групу країн, що характеризуються тенденцією до зростання рівня безпеки, складають 39 країн з вибірки (73,6%), серед яких найбільшими темпами збільшилась величина індексу країн з низьким рівнем, таких як Алжир (28 разів), Ангола (15 разів), Колумбія (4,4 рази), а також Польща (5,9 рази) та Ізраїль (2 рази).

Результати класифікації країн вибірки за рівнем розвитку ринку праці як складової частини соціальної безпеки з урахування розрахованих граничних значень представлені в табл. 4.

Таким чином, 56,6% країн є відносно безпечними (3, 4 групи), решта країн перебуває в зоні ризику, що негативно впливає на рівень соціальної безпеки.

В системі індикаторів соціальної безпеки є група чинників, що характеризують систему розподілу доходів та рівень нерівності, характеристика яких з позиції цілей сталого розвитку та впливу на рівень безпеки представлена в табл. 5.

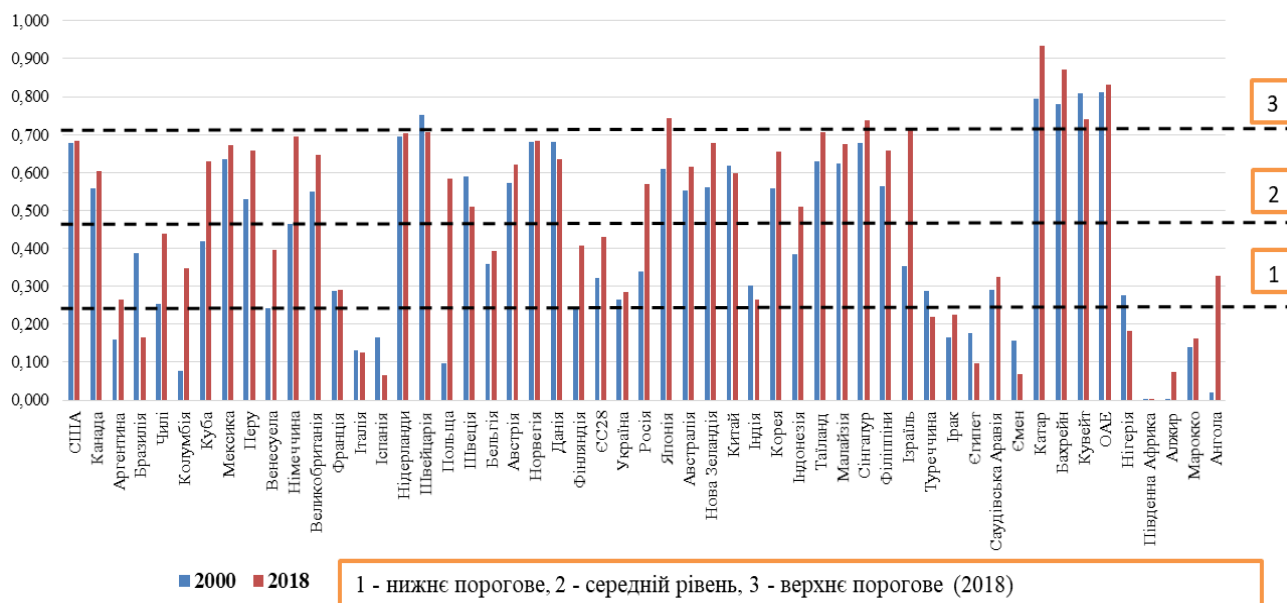

Рис. 1. Розподіл країн світу за інтегральним рівнем розвитку ринку праці як складової частини соціальної безпеки

Таблиця 4

Групи країн за інтегральним рівнем розвитку ринку праці як складової частини соціальної безпеки

Діапазон варіації індексів безпеки	Рівень безпеки	Значення (оцінки 2018 р.)	Країни
НК-НП (діапазон значень між нижнім критичним та нижнім пороговим)	Небезпечний рівень	<0,244	11 країн (20,8%), а саме Ірак, Туреччина, Нігерія, Бразилія, Марокко, Італія, Єгипет, Алжир, Ємен, Іспанія, Південна Африка. Середній становить 0,126.
НП-СП (діапазон значень між нижнім пороговим та середньосвітовим рівнем)	Незадовільний рівень	0,244–0,487	12 країн (22,6%), а саме Чилі, ЄС-28, Фінляндія, Венесуела, Бельгія, Колумбія, Ангола, Саудівська Аравія, Франція, Україна, Індія, Аргентина. Середній становить 0,348.
СП-ВП (діапазон значень між середньосвітовим рівнем та верхнім пороговим)	Задовільний рівень	0,487–0,731	24 країн (45,3%), а саме Ізраїль, Швейцарія, Таїланд, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, США, Нова Зеландія, Малайзія, Мексика, Перу, Філіппіни, Корея, Великобританія, Данія, Куба, Австрія, Австралія, Канада, Китай, Польща, Росія, Швеція, Індонезія. Середній становить 0,642.
ВП-ВК (діапазон значень між верхнім пороговим та верхнім критичним)	Безпечний рівень	>0,731	6 країн (11,3%), а саме Катар, Бахрейн, ОАЕ, Японія, Кувейт, Сінгапур. Середній становить 0,809.

Індикатори стану системи розподілу доходів та нерівності в системі соціальної безпеки

Індикатор/характер впливу	Характеристика з позиції визначення рівня безпеки	Узгодженість з цілями сталого розвитку
Рівень бідності 3,2 дол. США на день (2011 ППС), % населення/Дестимулятор (PR)	Один з індикаторів рівня бідності, що характеризує частку населення, що витрачає на день не більше 3,2 дол. США. Високий рівень показника є індикатором небезпеки, зростання рівня також ідентифікує погіршення рівня добробуту та якості життя населення.	SDG 10. Зменшити нерівність всередині та між країнами. 10.1. До 2030 р. поступово досягти й підтримувати зростання доходів найменш забезпечених 40% населення на рівні, що перевищує середній по країні. 10.2. До 2030 р. підтримати законодавчим шляхом і заохочувати активну участь усіх людей у соціальному, економічному та політичному житті. 10.3. Забезпечити рівність можливостей і зменшити нерівність результатів, зокрема, шляхом скасування дискримінаційних законів, політики й практики та сприяння прийняттю відповідного законодавства в цьому напрямі.
Коефіцієнт Джині/Дестимулятор (GI)	Один з найбільш відомих індикаторів нерівності доходів та концентрації багатства в економіці чи суспільстві, є мірою статистичної дисперсії, що використовується для визначення нерівності серед значень частотного розподілу. Індекс Джині, що дорівнює 1, вказує на ідеальну нерівність, а 0, – на ідеальну рівність. Значення індексу в діапазоні [0;1] вказує на те, наскільки реальний розподіл доходів домогосподарств відхиляється від ідеального (рівномірного) розподілу [12]. Зростання значення коефіцієнта збільшує рівень диференціації доходів, погіршує стан безпеки.	
Рівень нерівності, % доходів 10% найбагатшого населення/Дестимулятор (t10)	Індикатори рівня соціально-економічної нерівності, що розраховуються та публікуються у «World Inequality Report» [16] та акумулюються у відповідній базі даних [15]. Відображають частку доходів, що акумулюють 1%, 10% та 50% населення. Зростання рівня цих індикаторів відображає зростання нерівності у суспільстві, сигналізує щодо збільшення рівня безпеки.	
Рівень нерівності, % доходів 1% найбагатшого населення/Дестимулятор (t1)		
Коефіцієнт співвідношення частки доходів 10% найбагатших до частки доходів 50% населення/Дестимулятор (t10/b50)		
Національний дохід на душу населення, дол. США в ППС/Стимулятор (GNIpc)	Індикатор рівня соціально-економічного розвитку країн. Є основною класифікаційною ознакою групування країн за рівнем доходу, що провадить «World Bank» та застосовують інші міжнародні інституції. Зростання рівня індикатору є критерієм підвищення рівня безпеки, й навпаки.	SDG 8. Сприяння поступовому, стійкому економічному зростанню та забезпеченню зайнятості й гідної праці. SDG 10. Зменшити нерівність всередині та між країнами.
Темп приросту національного доходу на душу населення, % до попереднього року/Стимулятор/Дестимулятор (GNIgr)	Індикатор інтенсивності зміни рівня соціально-економічного розвитку країн. Від'ємне значення свідчить про економічні втрати, отже, зниження рівня безпеки, додатне значення та його збільшення є індикатором економічного зростання та передумовою підвищення рівня безпеки.	

Аналітичні дослідження ООН [11] та «World Inequality Lab» [16] дають змогу виділити низку закономірностей в розвитку системи забезпечення рівномірного розподілу доходів та подолання нерівності.

1) За останні роки глобальний розподіл ВВП на душу населення став більш рівним. Так, якщо у 2007 р. найбідніші економіки, на які припадали 80% населення світу, створювали 22% світового ВВП, то у 2017 р. їх частка у ВВП виросла до 32%. Однак нерівність у ВВП на душу населення зменшилась переважно серед економік із високим рівнем доходу, а розрив між найбагатшими та найбіднішими країнами світу залишився майже незмінним.

2) Зменшення розриву між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, обумовлено швидкими темпами зростання економіки Китаю, адже станом на 2017 р. воно складає 10,2 (за ВВП на душу населення).

3) Сьогодні 1% населення світу (76 млн. осіб) має середній дохід у 172 дол. США на день, тоді як найбідніші 50% населення (3,8 млрд. осіб) мають 4 дол. США на день. 3,9 млрд. населення світу, або 52%, проживає на нижчий середній прожитковий рівень для країн, що розвиваються (8,1 дол. США на день у 2016 р.).

4) Глобальна нерівність доходів зберігається на високому рівні. Зокрема, мінімальний трудовий дохід 10% найбагатших працівників складає 7400 дол. США на місяць (2017 р.), а максимальний дохід 10% найбідніших – 22 дол.

США. Незважаючи на наявний тренд щодо зменшення децильної диференціації доходів, зокрема під впливом економічної конвергенції економік Індії та Китаю, рівень нерівності за доходами залишається досить високим.

5) Рівень нерівності значно диференційований за регіонами світу. Так, частка доходів 10% найбагатших становить 37% у Європі, 47% у Північній Америці, 61% на Близькому Сході, при цьому слід зазначити, що прискореними темпами нерівність зростала в північноамериканському регіоні, Китаї, Індії, Росії, більш помірними темпами – в європейському регіоні, на Близькому Сході та в південно-сахарській Африці нерівність залишається стабільно високою.

Відповідно до динаміки індикаторів нерівності в розподілі доходів за 2000–2018 рр. та варіації за вибіркою країн, що аналізуються, розраховано їх граничні значення як індикаторів безпеки (табл. 6).

Отже, за аналізований період частка населення світу, що проживає на 3,2 дол. на добу, складає 26,3%, що на 44,2% менше за рівень 2000 р. (47,1%). Верхнє порогове значення складає 44,09%, а верхнє критичне – 62%, що також зменшилися. Світовий коефіцієнт Джині склав 63,1, що на 5,8% менше за рівень 2000 р. (67,00). Верхнє порогове значення складає 71,74, а верхнє критичне – 80,44. Однак у світовій практиці розподіл доходів за коефіцієнтом Джині вважається рівномірним, якщо значення показника перевищує 40%.

Динаміка граничних значень індикаторів нерівності в розподілі доходів в системі безпеки країн світу за 2000–2018 рр.

Індикатор	Граничні значення*	Роки							Відносна зміна 2018/2000 рр., %
		2000	2004	2008	2012	2016	2017	2018	
Рівень бідності 3,2 дол. США на день, % населення	СП	47,10	44,70	38,30	31,30	26,30	26,30	26,30	-44,2
	НК	2,85	2,72	1,23	0,88	0,53	0,42	0,40	-85,9
	НП	25,05	23,78	18,60	13,27	8,45	8,51	8,51	-66,0
	ВП	69,15	65,62	58,00	49,33	44,15	44,09	44,09	-36,2
	ВК	91,35	86,68	77,83	67,48	62,13	62,00	62,00	-32,1
Коефіцієнт Джині	СП	67,00	68,73	66,68	64,64	63,10	63,10	63,10	-5,8
	НК	47,68	50,58	49,05	46,83	45,63	45,75	45,75	-4,1
	НП	57,37	59,69	57,90	55,76	54,39	54,45	54,45	-5,1
	ВП	76,63	77,78	75,47	73,51	71,80	71,74	71,74	-6,4
	ВК	86,32	86,89	84,32	82,44	80,57	80,45	80,44	-6,8
Рівень нерівності, % доходів 10% найбагатшого населення	СП	55,32	55,45	54,49	52,87	52,12	52,12	52,12	-5,8
	НК	29,86	32,76	30,18	29,14	29,04	29,04	29,04	-2,7
	НП	42,63	44,14	42,38	41,05	40,62	40,62	40,62	-4,7
	ВП	68,01	66,76	66,60	64,69	63,62	63,62	63,62	-6,4
	ВК	80,78	78,14	78,80	76,60	75,20	75,20	75,20	-6,9
Рівень нерівності, % доходів 1% найбагатшого населення	СП	20,90	21,32	21,76	20,66	20,44	20,44	20,44	-2,2
	НК	8,32	8,18	7,37	7,10	6,94	6,94	6,94	-16,6
	НП	14,63	14,77	14,59	13,90	13,71	13,71	13,71	-6,3
	ВП	27,17	27,87	28,93	27,42	27,17	27,17	27,17	0,0
	ВК	33,48	34,46	36,15	34,22	33,94	33,94	33,94	1,4
Коефіцієнт співвідношення частки доходів 10% найбагатших та частки доходів 50% населення	СП	6,37	6,29	5,90	5,57	5,39	5,39	5,39	-15,3
	НК	2,11	2,05	1,05	1,37	1,23	1,23	1,23	-41,6
	НП	4,25	4,18	3,48	3,48	3,32	3,32	3,32	-21,9
	ВП	8,48	8,40	8,31	7,65	7,46	7,46	7,46	-12,1
	ВК	10,62	10,52	10,75	9,76	9,55	9,55	9,55	-10,1
Національний дохід на душу населення, дол. США в ППС	СП	7 944	9 467	12 183	14 130	16 326	17 123	17 896	125,3
	НК*	1 057,2	12 25,0	1 559,1	1 813,4	2 139,9	2 246,5	2 361,0	123,3
	НП*	2 559,4	32 49,4	4 337,0	5 347,3	6 716,2	7 120,1	7 608,0	197,3
	ВП	2 6349	30 067	34 413	36 950	40 854	42 185	43 482	65,0
	ВК	4 4875	50 804	56 790	59 921	65 545	67 414	69 239	54,3
Темп приросту національного доходу на душу населення, %	СП	3,15	3,13	0,39	1,29	1,25	2,06	2,08	-34,0
	НК	-2,95	-12,02	-7,72	-5,35	-6,57	-5,25	-3,25	9,9
	НП	0,11	-4,42	-3,65	-2,02	-2,65	-1,58	-0,57	–
	ВП	6,19	10,68	4,43	4,59	5,14	5,70	4,73	-23,6
	ВК	9,25	18,29	8,50	7,92	9,06	9,37	7,40	-20,0

* дані “World Bank” для країн з низьким рівнем доходу та нижче середнього

Частка доходів 10% найбагатших у світі становить 52,12%, що лише на 5,8% менше за рівень 2000 р. Частка доходів 1% найбагатших у світі становить 20,44%, що лише на 2,2% менше порівняно з рівнем 2000 р. Співвідношення 10% найбагатших та 50% найбідніших у світі становить 5,39, що на 15,3% менше за показник 2000 р. Щодо останніх трьох показників, то їх верхні межі як дестимуляторів зменшувались незначними темпами.

Національний дохід на душу населення у світі становив 17 896 дол. у ППС (2018 р.), що на 125,3% більше за показник 2000 р. (7 944 дол.). Для доходу було виявлено суттєві варіації показників у вибірці, тому для визначення нижніх порогових значень були взяті показники, розраховані Світовим банком, для групи країн з низьким доходом та нижче середнього. Отже, нижнє критичне значення становить у 2018 р. 2 361 дол., а нижче порогове – 7 608 дол. В середньому дохід на душу населення у світі зростав на 2,08% (2018 р.), темпи зростання мали тенденцію до уповільнення. Від’ємний темп приросту доходу нижче 3,25% на рік (2018 р.) та менший за –0,57% на рік визначено індикаторами небезпеки.

Результати оцінювання знаходження країн вибірки в різних зонах безпеки за індикаторами нерівності в роз-

поділі доходів за період ретроспективного аналізу (2000 та 2018 рр.) представлені в табл. 7.

Розподіл країн вибірки за аналізованими індикаторами є досить нерівномірним (висока варіація значень показників), отже, перевищення показників середньосвітового рівня також було оцінено як зону ризику (для дестимуляторів). Отже, за індикатором рівня бідності (3,2 дол. на день) тільки 5,7% країн перебувають в зоні критичної небезпеки, а 13,2% станом за 2018 р. мають рівень цього показника, що вище за середньосвітовий, що відносить їх до групи відносної небезпеки. За коефіцієнтом Джині аналізовані у вибірці країни не потрапляють до зони небезпеки, при цьому визначено, що 35,8% країн у 2018 р. та 41,5% у 2000 р. мають нерівномірний характер розподілу доходів за коефіцієнтом Джині (вище 40%). Щодо інших показників нерівномірності доходів у критичну зону не потрапила жодна країна, в зоні відносної небезпеки за часткою доходів 10% та 1% населення перебувають 15% країн, серед яких переважають країни Близького Сходу, а також Індія, Бразилія, Чилі та Ізраїль. Щодо коефіцієнта співвідношення частки доходів 10% найбагатших та частки доходів 50% населення, то в критичні зони

Оцінка ризиків та загроз безпеці країн за індикаторами нерівності в розподілі доходів

Індикатор	2000 р.		2018 р.	
	зона відносної небезпеки (ризик) ВП-ВК, НК-НП	зона критичної небезпеки (<НК, >ВК)	зона відносної небезпеки (ризик) ВП-ВК, НК-НП	зона критичної небезпеки (<НК, >ВК)
Рівень бідності 3,2 дол. США на день, % населення	3 країни (5,7%) ВП-ВК, а саме Нігерія, Індонезія, Індія; 3 країни (5,7%) >СП, а саме Ангола, ПАР, Китай.	>ВК -	3 країни (5,7%) ВП-ВК, а саме Ангола, Ємен, Індія; 7 країн (13,2%) >СП, а саме ПАР, Катар, ОАЕ, Кувейт, Бахрейн, Саудівська Аравія, Індонезія.	>ВК -
Коефіцієнт Джині	ВП-ВК: - GI>40 у 22 країн (41,5%)	>ВК -	ВП-ВК: - GI>40 у 19 країн (35,8%)	>ВК -
Рівень нерівності, % доходів 10% найбагатшого населення	ВП-ВК: - 7 країн (13,2%); >СП, а саме Ангола, ОАЕ, Кувейт, Катар, Саудівська Аравія, Туреччина, Таїланд	>ВК -	3 країни (5,7%) ВП-ВК, а саме ПАР, Кувейт, Катар; 5 країн (9,4%) >СП, а саме Бахрейн, Ірак, Туреччина, Таїланд, Індія	>ВК -
Рівень нерівності, % доходів 1% найбагатшого населення	1 країна (1,9%) ВП-ВК, а саме Ізраїль; 5 країн (9,4%) >СП, а саме Ангола, Ірак, Туреччина, Таїланд, Бразилія.	>ВК -	2 країни (3,8%) ВП-ВК, а саме Катар, Бразилія; 5 країн (9,4%) >СП, а саме ОАЕ, Ірак, Туреччина, Ізраїль, Індія, Чилі	>ВК -
Коефіцієнт співвідношення частки доходів 10% найбагатших та частки доходів 50% населення	ВП-ВК: - 2 країни (3,8%) >СП, а саме ОАЕ, Саудівська Аравія	1 країна (1,9%) >ВК, а саме Кувейт	1 країна (1,9%) ВП-ВК, а саме Саудівська Аравія; 2 країни (3,8%) >СП, а саме ОАЕ, Катар	2 країни (3,8%) >ВК, а саме ПАР, Кувейт
Національний дохід на душу населення, дол. США в ППС	3 країни (5,7%) НК-НП, а саме Індія, Ангола, Нігерія	<НК -	3 країни (5,7%) НК-НП, а саме Ангола, Нігерія, Ємен	<НК -
Темп приросту національного доходу на душу населення, %	2 країни (3,8%) НК-НП, а саме ОАЕ, Аргентина	4 країни (7,5%) <НК, а саме Нігерія, Бахрейн, Кувейт, Саудівська Аравія	5 країн (9,4%) НК-НП, а саме Алжир, Нігерія, Бахрейн, Ірак, Колумбія	3 країни (5,7%) <НК, а саме Ангола, Венесуела, Аргентина

перебувають Кувейт та ПАР, в зоні відносної небезпеки – Катар, ОАЕ та Саудівська Аравія.

За рівнем національного доходу на душу населення жодна країна вибірки не має дохід, що нижче за середнє значення, в групі країн з низьким рівнем доходу; 3 країни, що складає 5,7%, мають рівень доходу, нижчий за середнє значення в групі країн з доходом нижче середнього. За темпами зміни національного доходу у 2018 р.

3 країни потрапили у критичну зону, 5 країн – у відносно небезпечну (всі вони характеризуються скороченням рівня доходів на душу населення та є країнами Латинської Америки або Африки).

Результати розрахунку інтегрального субіндексу рівня нерівномірності в розподілі доходів у соціальній безпеці за аналізованою вибіркою країн за 2000–2018 рр. представлені на рис. 2.

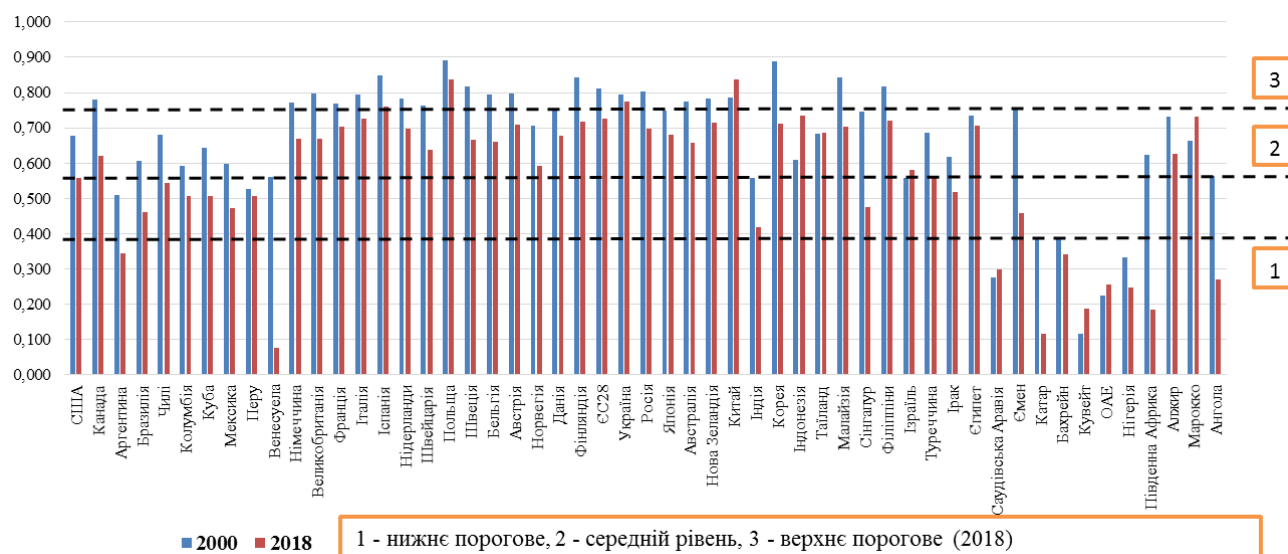

Рис. 2. Розподіл країн світу за інтегральним рівнем нерівності в розподілі доходів у системі соціальної безпеки

Отже, найбільш високі інтегральні оцінки за цим субіндексом (країни з найбільш рівномірним розподілом доходів) отримано для таких країн, як Польща (0,837), Китай (0,836), Україна (0,775), Іспанія (0,761), Індонезія (0,736), Марокко (0,733), Італія (0,727). Найменші інтегральні оцінки безпеки в цій складовій мають такі країни (найбільш нерівномірні в розподілі доходів), як Саудівська Аравія (0,298), Ангола (0,269), ОАЕ (0,255), Нігерія (0,247), Кувейт (0,188), Південна Африка (0,185), Катар (0,115), тобто країни африканського регіону.

Щодо закономірностей динаміки інтегрального субіндексу розподілу доходів, то першу групу країн, що характеризуються тенденцією до скорочення рівня субіндексу безпеки (2000–2018 рр.), складають 45 країн з вибірки (84,9%), серед яких найбільшими темпами зменшилась величина індексу таких країн, як Венесуела (–86,4%), ПАР (–70,3%), Ангола (–52,3%), Ємен (–39,0%), Сінгапур (–36,1%) та Аргентина (–32,2%). Другу групу країн, що характеризуються тенденцією до зростання рівня безпеки, складають лише 8 країн з вибірки (15,1%), серед яких найбільшими темпами збільшилась величина індексу таких країн, як Кувейт (60,9%), Індонезія (20,9%), Марокко (10,4%) та Китай (6,3%).

Результати класифікації країн вибірки за рівнем розподілу доходів в системі як соціальної безпеки з урахуванням розрахованих граничних значень представлені в табл. 8.

Таким чином, 58,4% країн є відносно безпечними (3,4 групи), решта країн перебуває в зоні ризику, що має негативний вплив на загальний рівень соціальної безпеки.

Висновки. Результати проведеного дослідження дають змогу зробити висновок щодо залежності рівня соціальної безпеки країн від рівня доходів, можливостей їх отримання в результаті трудової діяльності та загального характеру їх розподілу як всередині країн, так і між країнами світу.

Безпека є однією з головних характеристик життєдіяльності людини, що поєднує мету та можливості її розвитку в умовах невизначеності та ризикового середовища. Безпека людини має визначатись наявним миром, доступом до якісних умов буття, що пов'язане із забезпеченням основних життєвих потреб та розвитку. Формування системи соціальної безпеки в країнах світу спрямоване на забезпечення відповідних умов розвитку, за яких досягається високий рівень захищеності соціальних інтересів кожної окремої людини та суспільства загалом. Соціальна безпека як вагомий складник економічної безпеки перебуває під впливом усіх інших сфер національної безпеки, ризику та загрози яких, безумовно, обумовлюють та змінюють параметри системи забезпечення соціальної безпеки.

Індикатори розвитку ринку праці та системи розподілу доходів з урахуванням розрахованих граничних значень та закономірностей їх динаміки дають змогу виявляти можливі загрози стійкому розвитку та можуть бути сигналами небезпеки. Відповідно до запропонованого підходу до оцінювання інтегрального рівня безпеки своєчасне врахування та оцінювання їх змін дають змогу забезпечувати стійкий соціальний розвиток. Для 56,6% країн виявлені закономірності розвитку ринку праці (рівень безробіття, рівень зайнятості, вразлива зайнятість) ідентифікують небезпеку та ризики сталому розвитку. Найбільший рівень небезпеки при цьому діагностовано для Туреччини, Нігерії, Бразилії, Марокко, Італії, Єгипту, Алжиру, Ємену та Іспанії. 58,4% країн визначено як відносно небезпечні щодо рівня доходів та характеру їх розподілу. Найвищий рівень небезпеки в цьому аспекті за проведеним оцінюванням зафіксовано у Саудівської Аравії, Анголи, ОАЕ, Кувейту, Південної Африки та Катару. Відповідно, саме ці країни є найбільш вразливими в системі забезпечення соціальної складової частини міжнародної економічної безпеки.

Таблиця 8

Групи країн за інтегральним рівнем розподілу доходів в системі соціальної безпеки

Діапазон варіації індексів безпеки	Рівень безпеки	Значення (оцінки 2018 р.)	Країни
НК-НП (діапазон значень між нижнім критичним та нижнім пороговим)	Небезпечний рівень	<0,375'	10 країн (18,9%), а саме Аргентина, Бахрейн, Саудівська Аравія, Ангола, ОАЕ, Нігерія, Кувейт, Південна Африка, Катар, Венесуела. Середній становить 0,232.
НП-СП (діапазон значень між нижнім пороговим та середньосвітовим рівнем)	Незадовільний рівень	0,375–0,565	12 країн (22,6%), а саме Туреччина, США, Чилі, Ірак, Куба, Колумбія, Перу, Сінгапур, Мексика, Бразилія, Ємен, Індія. Середній становить 0,499.
СП-ВП (діапазон значень між середньосвітовим рівнем та верхнім пороговим)	Задовільний рівень	0,565–0,756	27 країн (50,9%), а саме Індонезія, Марокко, Італія, ЄС-28, Філіппіни, Фінляндія, Нова Зеландія, Корея, Австрія, Єгипет, Малайзія, Франція, Нідерланди, Росія, Таїланд, Японія, Данія, Великобританія, Німеччина, Швеція, Бельгія, Австралія, Швейцарія, Алжир, Канада, Норвегія, Ізраїль. Середній становить 0,682.
ВП-ВК (діапазон значень між верхнім пороговим та верхнім критичним)	Безпечний рівень	>0,756	4 країни (7,5%), а саме Польща, Китай, Україна, Іспанія. Середній становить 0,802.

Список використаних джерел:

1. Булагова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2012. 386 с.
2. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. Київ : Національний інститут проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України, 2008. 48 с.
3. Гбур З.В. Інституційне забезпечення економічної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 98–102.
4. Економічна безпека України : монографія / за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Грищенко, Т.Є. Воронкової. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2017. 462 с.
5. Лекарь С.І. Економічна безпека України: поняття та сутність термінології. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 3–16.

6. Новікова О.Ф., Сидорчук О.Г., Панькова О.В. та ін. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки : монографія. Київ ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с. URL: http://www.lvivacademy.com/download_2018/stan.pdf (дата звернення: 10.02.2020).
7. Cormac R. Secret Intelligence and Economic Security: The Exploitation of a Critical Asset in an Increasingly Prominent Sphere. *Intelligence and National Security*. 2014. № 29 (1). P. 99–121. URL: <http://dx.doi.org/10.1080/02684527.2012.748366>.
8. ICRC 2017. What is Economic Security? URL: <https://www.icrc.org/en/document/introduction-economic-security>.
9. International Labor Organization. Publication. URL: <https://www.ilo.org/global/publications/lang--en/index.htm> (дата звернення: 10.02.2020).
10. Menshikov V., Volkova O., Stukalo N., Simakhova A. Social economy as a tool to ensure national security. *Journal Of Security And Sustainability*. 2017. № (7). URL: [https://doi.org/10.9770/jssi.2017.7.2\(4\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2017.7.2(4)).
11. SDG PULSE. 10 Reduced inequalities. URL: <https://sdgpulse.unctad.org/sdgs/goal-10-reduce-inequality> (дата звернення: 10.02.2020).
12. The many faces of inequality. SDG PULSE. URL: <https://sdgpulse.unctad.org/in-focus-inequality> (дата звернення: 10.02.2020).
13. Valeriu I.F., Diamescu M.A. Some Opinions on the Relation between Security Economy and Economic Security. *The National Institute for Economic Research, The Romanian Academy*. Bucharest, Romania, 2010. P. 129–159.
14. World Employment and Social Outlook Trends 2020. ILO report. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_734455.pdf (дата звернення: 10.02.2020).
15. World Inequality Database. URL: <https://wid.world> (дата звернення: 10.02.2020).
16. World Inequality Report 2018. URL: <https://wir2018.wid.world> (дата звернення: 10.02.2020).
17. World Inequality Report 2018. URL: <https://wir2018.wid.world> (дата звернення: 10.02.2020).

References:

1. Bulatova O.V. (2012) “Regional component of global integration processes”. Monograph. Donetsk : DonNU, 2012. 386 p.
2. Vlasyuk O.S. (2008) “Theory and practice of economic security in the system of science of economics”. National’nyy instytut problem mizhnarodnoyi bezpeky pry Radi natsional’noyi bezpeky i oborony Ukrainy [National Institute for International Security at the National Security and Defense Council of Ukraine], K., 2008, 48 p.
3. Gbur Z.V. (2018) “Institutional support of economic security of Ukraine”. Investytsiyi: praktyka ta dosvid [Investments: Practice and Experience], 3, 2018, pp. 98–102.
4. Economic security of Ukraine : monograph ed. V.G. Fedorenko, I.M. Grishchenko, T.E. Funnel. K. : DKS Center LLC, 2017. 462 p.
5. Lekar’ S.I. (2012) “Economic Security of Ukraine: Concept and Essence of Terminology”. *Naukovyy visnyk L’vivs’koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs]. Vol. 1, 2012, pp. 3–16.
6. State and prospects of social security in Ukraine: expert assessments: monograph / O.F. Novikov, O.G. Sidorchuk, O.V. Panikova [etc.]. K. ; Lviv : LRIDO NADU, 2018, 184 p. URL: http://www.lvivacademy.com/download_2018/stan.pdf (accessed 10.02.2020).
7. Cormac R. “Secret Intelligence and Economic Security: The Exploitation of a Critical Asset in an Increasingly Prominent Sphere”. *Intelligence and National Security* [Intelligence and National Security]. Vol. 29 (1), 2014, 99–121, <http://dx.doi.org/10.1080/02684527.2012.748366>.
8. ICRC 2017. What is Economic Security? URL: <https://www.icrc.org/en/document/introduction-economic-security>.
9. International Labor Organization. Publication. URL: <https://www.ilo.org/global/publications/lang--en/index.htm> (accessed 10.02.2020).
10. Menshikov V., Volkova O., Stukalo N., Simakhova A. (2017) “Social economy as a tool to ensure national security”. *Journal Of Security And Sustainability* [Journal Of Security And Sustainability], (7), 2, [https://doi.org/10.9770/jssi.2017.7.2\(4\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2017.7.2(4)).
11. SDG PULSE. 10 Reduced inequalities. URL: <https://sdgpulse.unctad.org/sdgs/goal-10-reduce-inequality> (accessed 10.02.2020).
12. The many faces of inequality. SDG PULSE. URL: <https://sdgpulse.unctad.org/in-focus-inequality> (accessed 10.02.2020).
13. Valeriu I.F., Diamescu M.A. (2010) “Some Opinions on the Relation between Security Economy and Economic Security”. *The National Institute for Economic Research, The Romanian Academy, Bucharest, Romania*, pp. 129–159.
14. World Employment and Social Outlook Trends 2020. ILO report. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_734455.pdf (accessed: 10.02.2020).
15. World Inequality Database. URL: <https://wid.world> (accessed 10.02.2020).
16. World Inequality Report 2018. URL: <https://wir2018.wid.world> (accessed: 10.02.2020).
17. World Inequality Report 2018. URL: <https://wir2018.wid.world> (accessed: 10.02.2020).

ИНДИКАТОРЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАН МИРА

Аннотация. В статье систематизированы факторы развития рынка труда с позиций целей устойчивого развития и факторов влияния на уровень безопасности. Определены тенденции развития мирового рынка труда. На основе динамики индикаторов развития рынка труда за период 2000–2018 гг. и вариации по выборке анализируемых стран рассчитаны их предельные значения как индикаторов безопасности. Проанализированные индикаторы рынка труда указывают на тенденции к уменьшению их уровней и являются положительными факторами в контексте обеспечения социальной безопасности. Сформированы такие закономерности в развитии системы обеспечения равномерного распределения доходов и преодоления неравенства: более ровное глобальное разделение ВВП на душу населения; почти неизменный разрыв между самыми богатыми и самыми бедными странами мира; уменьшение разрыва между развитыми странами и развивающимися странами; сохранение глобального неравенства доходов на высоком уровне; значительная дифференциация уровня неравенства по регионам мира. Доказана зависимость социальной безопасности от уровня доходов населения, характера распределения доходов внутри страны и между странами мира.

Ключевые слова: рынок труда, социальная безопасность, неформальная занятость, уровень безработицы, уязвимая занятость.

**LABOR MARKET DEVELOPMENT INDICATORS
IN THE WORLD SYSTEM OF SOCIAL SECURITY**

Summary. The article describes the labor market development factor from the point of view of the goals of sustainable development and as factors of influence on the level of safety. The tendencies of development of the world labor market are determined. Based on the dynamics of labor market development indicators over the period 2000–2018 and variations in the sample of the analyzed countries, their limit values were calculated as safety indicators. The analyzed labor market indicators point to a tendency to decrease their levels and are positive factors in the context of social security. According to the analyzed indicators of the labor market, 1–4 countries were hit in the critical danger zones, mainly in the countries of the African region. In the area of relative danger from 3 to 10 countries. The largest number of countries is 18.9% in 2000 in terms of employment, in 2018, 13.2% in countries in terms of unemployment. Among the developed countries in 2018 in this zone by three indicators Italy, among Latin American countries by two indicators Brazil and Argentina, by the indicator of vulnerable employment India. A retrospective analysis of countries to assess risks and threats to the development of the labor market was carried out; a sub-component of the level of development of the labor market in social security was calculated according to the analyzed sample of countries for the period 2000-2018, falling level of security subindex; for the second group of countries - increasing security. It is determined that 56.6% of the countries are relatively safe (3.4 groups), the rest of the countries are in the risk zone, which negatively affects the level of social security. Regularities have been formed in the development of a system of ensuring a uniform distribution of incomes and overcoming inequalities: a more equal global distribution of GDP per capita; the gap between the world's richest and poorest countries has remained almost unchanged; closing the gap between developed and developing countries; global income inequality remains high; the level of inequality is significantly differentiated by region of the world. The dependence of social security on the level of income of the population, the nature of income distribution within the country and between countries of the world has been proved.

Key words: labor market, social security, informal employment, unemployment rate, vulnerable employment.